

२ इतिहास ग्रंथ

इतिहास १ व २, हे दोन्हीही ग्रंथ देवाला सर्व थोरपण का द्यावे व त्याचा इसाएलाशी कसा संबंध आहे हे नीटपणे दाखविण्याकरिता लिहिले आहेत. आध्यात्मिक दृष्टीने हा इतिहास लिहिला आहे.

लेखक :- एज्ञा असावा.

काळ :- ४२७ वर्षाचा. यहूदी पाडावपणातून परत आल्यावर हे ग्रंथ लिहिले म्हणून देवाचे मंदिर दाविदाचे घराणे यांवर विशेष जोर दिला आहे. देवाच्या इच्छेच्या स्वाधीन पूर्णपणे झाले असता, देव यश देतो, संकटात साहाय्य करतो किवा त्यातून सोडवतो.

१. सत्तर वर्षाचा पाडावपणा- याविषयी यिर्मयाने भविष्य केले होते (यिर्म. २५:११; दानी. ९:२; २ इति. ३६:२१; लेवी. २६:३४-३५). यरुशलेमावर तीन वेळा हल्ले झाले व तीन वेळा पाडाव करण्यात आला, म्हणून ही ७० वर्ष कोठून मोजावी असा प्रश्न उद्भवतो. पण तीनही वेळच्या पाडावपणाचा काळ अगदी ७० वर्षाचा भरतो.

१) ७० वर्षाचे दासपण-- ख्रिस्त. पू. ६०६ पासून. यहोयाकीमाच्या चौथ्या वर्षी यरुशलेमाला पहिला वेढा. नबुखदनेस्सरान यहोयाकीम व दानीएल यांना कैद करून नेले (२ राजे २४:१-५; २ इति. ३६:६, ७; दानी. १:१-७ यिर्म. २५:१-१४. कोरेश राजाने ख्रिस्त. पू. ५३६ साली परत जाण्याची परवानगी दिली तेव्हा हे दासपण संपले (२ इति. ३६:२२; एज्ञा १:१).

(२) ७० वर्षाची हद्दपारी-ख्रि. पू. ५९७ मध्ये नबुखदनेस्सराने यरुशलेम लुटून यहोयाखीन राजा व सर्व कारागीर यांना नेले (२ राजे २४:१०-१७; २ इति. ३६:९-१०) ख्रिस्त. पू. ७२७ साली यहूदी परत येऊन यरुशलेमात पुनः राहू लागले

(३)(१) ७० वर्षाची ओसाडी- ख्रिस्त. पू. ७८६ पासून. यरुशलेमाला दुसरा वेढा. मंदिर पाडून शहर जाळले (२ राजे २५:१-११, २ इति. ३६:१७-२१; यिर्म. ३९:१-१०)

२ इतिहास हा ग्रंथ १ इतिहास ग्रंथाचा पुढील भाग आहे. यात मुख्यत्वे यहूदाच्या राजांच्या इतिहासावर लक्ष केंद्रित केले आहे. १ व २ राजे या ग्रंथांपेक्षा वेगळे म्हणजे, या ग्रंथात इस्साएलच्या (उत्तर) राजांचा फारसा उल्लेख नाही. याचा मुख्य भर मंदिरातील उपासना, याजक आणि देवाच्या आज्ञा पाळणाऱ्या किंवा न पाळणाऱ्या यहूदाच्या राजांवर आहे.

शलमोन राजाची राजवट आणि मंदिराचे बांधकाम (अध्याय १-९)

या भागाची सुरुवात शलमोन राजाच्या राजवटीने होते, जी १ इतिहास ग्रंथातील शेवटच्या भागाचा थेट विस्तार आहे. यातील प्रमुख घटना शलमोनची बुद्धी, मंदिराचे बांधकाम आणि त्याचा गौरव आहे.

- **शलमोनची बुद्धी (अध्याय १):** शलमोनने देवाला संपत्ती किंवा सामर्थ्य मागण्याएवजी आपल्या लोकांवर योग्य राज्य करण्यासाठी बुद्धी मागितली. देवाने त्याच्यावर प्रसन्न होऊन त्याला बुद्धी तर दिलीच, पण सोबत संपत्ती आणि गौरवही दिला.
 - बायबल वचन: २ इतिहास १:७-१२
- **मंदिराचे बांधकाम (अध्याय २-५):** शलमोनाने आपल्या वडिलांच्या (दावीद) इच्छेनुसार यरुशलेमेमध्ये परमेश्वरासाठी एक भव्य मंदिराचे बांधकाम सुरु केले. या बांधकामासाठी त्याने लेबानोनचा राजा हूराम याच्याकडून मदत घेतली आणि अनेक कारागीर व मजूर कामाला लावले. सात वर्षांच्या मेहनतीनंतर मंदिर पूर्ण झाले.
 - बायबल वचन: २ इतिहास ३:१-२, २ इतिहास ५:१
- **मंदिराचे समर्पण (अध्याय ६-७):** मंदिर तयार झाल्यावर शलमोनने देवाच्या पवित्र कोशाला मंदिरात आणले आणि देवाची स्तुती करण्यासाठी प्रार्थना केली. ही प्रार्थना एक ऐतिहासिक घटना होती. यानंतर देवाचा अग्नी आकाशातून उतरला आणि त्याने
- होमार्पण जाळून टाकले. परमेश्वराचे गौरव मंदिरात इतके भरले होते की याजकांना आत प्रवेश करता आला नाही.
 - बायबल वचन: २ इतिहास ७:१-३

- शलमोनचा गौरव आणि मृत्यू (अध्याय ८-९): शलमोनने अनेक शहरे बांधली आणि त्याच्या राज्याच्या सीमा वाढवल्या. त्याच्या प्रचंड संपत्ती आणि बुद्धीची कीर्ती जगभर पसरली, आणि शबाची राणी त्याची बुद्धी पाहण्यासाठी दूरवरून आली. शलमोनने ४० वर्षे राज्य केले आणि त्याचा मृत्यू झाल्यावर त्याचा पुत्र रहबाम राजा झाला.
 - बायबल वचन: २ इतिहास ९:२२-२३

यहूदाचे राजे आणि त्यांचे कार्य (अध्याय १०-३५)

हा ग्रंथाचा सर्वात मोठा भाग आहे, ज्यात शलमोनच्या मृत्यूनंतर यहूदा (दक्षिण) राज्यावर राज्य करणाऱ्या राजांचा इतिहास दिला आहे. लेखकाने देवाच्या आज्ञा पाळणाऱ्या राजांचा गौरव केला आहे, तर दुष्ट राजांच्या वाईट कामांची नोंद केली आहे.

- राज्याचे विभाजन (अध्याय १०): रहबाम राजाच्या कठोर धोरणांमुळे १० कुळांनी बंड केले आणि इस्साएलचे राज्य विभाजित झाले. यानंतर २ इतिहास ग्रंथ केवळ यहूदाच्या राजांवर लक्ष केंद्रित करतो.
 - बायबल वचन: २ इतिहास १०:१-१९
- देवावर विश्वास ठेवणारे राजे:
 - आसा (अध्याय १४-१६): आसा राजाने मूर्तिपूजा नष्ट केली आणि देवावर विश्वास ठेवून कूशी लोकांशी युद्ध जिंकले.
 - यहोशाफाट (अध्याय १७-२०): यहोशाफाट हा एक चांगला राजा होता, त्याने देवाच्या नियमांचे पालन करण्यासाठी लोकांना शिक्षण दिले आणि परमेश्वरावर विश्वास ठेवून अनेक युद्धांमध्ये विजय मिळवला.
 - योवाश (अध्याय २४): लहान वयात राजा बनलेला योवाश सुरुवातीला चांगला होता, त्याने मंदिराची दुरुस्ती केली, पण नंतर तो मूर्तिपूजेकडे वळला.

- **हिज्कीया (अध्याय २९-३२):** हिज्कीयाने देवाच्या आज्ञेनुसार मोठी धार्मिक सुधारणा घडवून आणली, त्याने मंदिराची पुन्हा स्थापना केली आणि अश्शूरच्या सैन्याविरुद्ध देवावर विश्वास ठेवून विजय मिळवला.
- **योशिया (अध्याय ३४-३५):** योशियाने लहान वयातच धार्मिक सुधारणा सुरु केल्या, मंदिराची दुरुस्ती केली आणि हरवलेले नियमशास्त्र (देवाचा ग्रंथ) पुन्हा शोधले.
- **देवाचा द्वेष करणारे राजे:**
 - **मनश्शे (अध्याय ३३):** मनश्शे हा यहूदाचा सर्वात दुष्ट राजा होता. त्याने मूर्तिपूजा, जादू आणि इतर दुष्ट प्रथा सुरु केल्या.
 - **अहाज (अध्याय २८):** अहाजने मूर्तिपूजा सुरु केली आणि आपल्या मुलांचाही बळी दिला.

या भागातून हे स्पष्ट होते की राजांची धार्मिक निष्ठाच त्यांच्या राज्याचे भविष्य ठरवत होती.

यहूदाचे पतन आणि बंदिवास (अध्याय ३६)

या भागामध्ये यहूदाच्या शेवटच्या राजांचा आणि यरुशलेमच्या पतनाचा दुःखद इतिहास आहे.

- **शेवटचे राजे (अध्याय ३६):** योशियाच्या मृत्यूनंतर यहोआहाज, यहोयाकीम, यहोयाखीन आणि सिद्कीया यांनी राज्य केले. हे सर्व राजे दुष्ट होते आणि त्यांनी परमेश्वराची आज्ञा पाळली नाही.
- **यरुशलेमचा विनाश (अध्याय ३६:१५-२१):** देवाने आपल्या संदेष्ट्यांद्वारे लोकांना पश्चाताप करायला सांगितले, पण त्यांनी ऐकले नाही. म्हणून, बाबेलचा राजा नबुखदनेसर आला, त्याने यरुशलेम आणि मंदिराचा नाश केला, आणि सर्व लोकांना कैद करून बाबेलास नेले. या घटनेने यहूदाच्या राजवटीचा अंत झाला.
- **परत येण्याची आशा (अध्याय ३६:२२-२३):** ७० वर्षांच्या बंदिवासाचा काळ पूर्ण झाल्यावर, पर्शियाचा राजा कोरेस याने यहुदी लोकांना त्यांच्या देशात परत जाऊन परमेश्वरासाठी

यरुशलेमेमध्ये मंदिर बांधण्याची परवानगी दिली. हा भाग यहुदी लोकांसाठी आशेचा संदेश देतो आणि एज्ञा-नहेम्या या ग्रंथांसाठी आधार तयार करतो.

शलमोन राजाची राजवट आणि मंदिराचे बांधकाम (अध्याय १-९)

१ इतिहास ग्रंथात राजा दावीदने मंदिराची तयारी केली, तर २ इतिहास ग्रंथाची सुरुवात त्याचा पुत्र शलमोन याच्या महान कार्यानी होते. शलमोनच्या राजवटीचा हा काळ केवळ राजकीय यशासाठीच नव्हे, तर इस्नाएलच्या इतिहासातील सर्वात वैभवशाली आणि आध्यात्मिकदृष्ट्यांसमुद्ध काळ म्हणून ओळखला जातो. या भागाचा केंद्रबिंदू म्हणजे यरुशलेमेत परमेश्वराच्या मंदिराची उभारणी.

१. शलमोनची बुद्धी आणि संपत्ती: देवाचा आशीर्वाद (अध्याय १)

राजा दावीदाच्या मृत्यूनंतर, त्याचा पुत्र शलमोन राजा झाला. राज्याचा वारसा मिळाल्यावर, त्याने गिबोन येथे जाऊन परमेश्वराची भेट घेतली. तेथे त्याने परमेश्वरासमोर हजार होमार्पणे अर्पण केली. त्या रात्री देवाने त्याला स्वप्नात दर्शन दिले आणि विचारले, "मी तुला काय द्यावे असे तुला वाटते?"

शलमोनकडे जगातील कोणतीही गोष्ट मागण्याची संधी होती, पण त्याने संपत्ती, दीर्घायुष्य किंवा शत्रूंवर विजय मागितला नाही. त्याएवजी, त्याने नम्रपणे म्हटले, "माझ्या प्रभू देवा, तू मला माझ्या पित्याच्या जागी राजा केले आहेस... तेव्हा मला आता बाहेर जाण्यायेण्याची बुद्धी व जान दे, म्हणजे ह्या तुझ्या थोर लोकांचा न्यायनिवाडा मला करता येईल."

(२ इतिहास १:१०)

शलमोनच्या या निवडीमुळे परमेश्वर खूप प्रसन्न झाला. देवाने त्याला केवळ बुद्धीच दिली नाही, तर त्याने न मागता त्याला प्रचंड संपत्ती आणि गौरवही दिला, "जसा तुझ्यापूर्वी राजा झाला नाही व तुझ्यामागूनही होणार नाही." (२ इतिहास १:१२) यानंतर शलमोन इतका धनवान झाला की त्याच्या राजवटीत चांदीला दगडासारखे मानले गेले.

२. मंदिराचे बांधकाम: एका महान स्वप्नाची पूर्ती (अध्याय २-५)

आपल्या पित्याचे स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी शलमोनने मंदिराच्या बांधकामाची सुरुवात केली. हे बांधकाम केवळ एक इमारत उभी करणे नव्हते, तर ते इस्साएलच्या जीवनाचे केंद्रस्थान तयार करणे होते.

- **सामग्री आणि कारागीर (अध्याय २):** शलमोनने शेजारचा राजा, हूरम याला मंदिराच्या बांधकामासाठी मदत करण्यास सांगितले. हूरमने त्याला लेबानोनहून देवदार आणि गंधसरूची लाकडे पाठवली आणि सोन्या-चांदीचे काम करणारे कुशल कारागीरही दिले. हजारो इस्साएली मजूर आणि परदेशी कामगार या महान कार्यात रात्रिंदिवस गुंतले होते.
- **बांधकाम आणि तपशील (अध्याय ३-४):** शलमोनने मंदिर यरुशलेमेतील मोरिया पर्वतावर, जिथे परमेश्वराने दावीदाला दर्शन दिले होते, त्या ठिकाणी बांधायला सुरुवात केली. (२ इतिहास ३:१) मंदिराचे बांधकाम अत्यंत भव्य आणि कलात्मक होते. सोने, पितळ, मौल्यवान लाकूड आणि दगड वापरून प्रत्येक भाग काळजीपूर्वक तयार केला गेला. यात पितळेचे दोन मोठे खांब, पितळी वेदी, गंगाळसागर आणि सोन्याची पात्रे व समया यांचा समावेश होता. हे बांधकाम सात वर्षे चालले.
- **पवित्र कोशाची स्थापना (अध्याय ५):** बांधकाम पूर्ण झाल्यावर, शलमोनने इस्साएलच्या सर्व सरदारांना आणि वडिलांना बोलावून पवित्र कोश मंदिरात आणला. याजकांनी आणि लेवी लोकांनी देवाचे स्तुतिगीत गात मोठा उत्सव साजरा केला. जेव्हा पवित्र कोश आत ठेवला गेला, तेव्हा "देवाच्या गौरवाने परमेश्वराचे मंदिर भरून गेले." (२ इतिहास ५:१४)

३. मंदिराचे समर्पण: देवाचा निवास (अध्याय ६-७)

मंदिराचे समर्पण हा शलमोनच्या राजवटीतील सर्वात महत्त्वाचा धार्मिक कार्यक्रम होता.

- **शलमोनची प्रार्थना (अध्याय ६):** पवित्र कोश मंदिरात आणल्यावर शलमोनने देवाची स्तुती केली आणि सर्व लोकांसमोर गुडघे टेकून देवाला प्रार्थना केली. ही प्रार्थना केवळ मंदिरापुरती मर्यादित नव्हती. त्याने देवाकडे प्रार्थना केली की, जर कधी लोक पापात पडले, दुष्काळ किंवा रोगराई आली, किंवा शत्रूंनी त्यांना बंदिवासात नेले, तर त्यांनी या मंदिराकडे तोंड करून प्रार्थना केल्यास देवाने ती ऐकावे आणि त्यांना क्षमा करावी.
 - **बायबल वचन:** २ इतिहास ६:३९-४०
- **देवाचा प्रतिसाद (अध्याय ७):** शलमोनने प्रार्थना पूर्ण करताच, आकाशातून अर्णी उतरला आणि त्याने होमार्पणे जाळून टाकली. परमेश्वराचे गौरव मंदिरात इतके भरून राहिले की याजकांना आत प्रवेश करता आला नाही. त्यानंतर देवाने रात्री शलमोनला पुन्हा दर्शन दिले आणि त्याच्याशी करार केला. देवाने त्याला वचन दिले की जर त्याने आणि त्याच्या लोकांनी देवाच्या आज्ञा पाळल्या तर त्याचे राज्य कायम राहील. पण जर त्यांनी मूर्तीपूजा केली तर देवाचा कोप होईल.
 - **बायबल वचन:** २ इतिहास ७:१२-२२

४. शलमोनचा गौरव आणि शेवट (अध्याय ८-९)

- **राजकीय आणि आर्थिक यश (अध्याय ८):** शलमोनने मंदिराच्या बांधकामाव्यतिरिक्त अनेक किल्ले, शहरं आणि व्यापारी मार्ग बांधले. त्याने सैन्याचे आणि प्रशासनाचे उत्तम व्यवस्थापन केले.
 - **शबाची राणी (अध्याय ९):** शलमोनच्या बुद्धी आणि वैभवाची कीर्ती ऐकून शबाची राणी त्याला भेटायला आली. तिने त्याच्या बुद्धीची परीक्षा घेतली, आणि त्याच्यासमोर उभी राहून ती म्हणाली, "तुम्ही सांगितल्यापेक्षा तुमचा वैभव आणि बुद्धी अधिक आहे."
- (२ इतिहास ९:५-६)
- **शलमोनचा मृत्यू:** शलमोनने चाळीस वर्ष राज्य केले. त्याचा मृत्यू झाल्यावर त्याचा पुत्र रहबाम राजा झाला, आणि तेथून इसाएलचा इतिहास एका नवीन दिशेने वळला.

यहूदाचे राजे आणि त्यांचे कार्य (अध्याय १०-३५)

शलमोनच्या मृत्यूनंतर इस्साएलचे गौरवशाली युग संपुष्टात आले. त्याचे राज्य दोन भागांत विभागले गेले: उत्तरी इस्साएल राज्य (१० कुळे) आणि दक्षिणी यहूदा राज्य (२ कुळे, ज्यात यहूदा आणि बन्यामीन यांचा समावेश होता). २ इतिहास ग्रंथाचा हा भाग केवळ यहूदाच्या राजांवर लक्ष केंद्रित करतो, कारण यहूदाच दावीदाच्या वंशाचा आणि देवाच्या मंदिराचा वारसा घेऊन पुढे गेले.

१. राज्याची विभागणी आणि प्रारंभिक राजे (अध्याय १०-१६)

• रहबाम - राज्याचे विभाजन (अध्याय १०-१२):

- शलमोनचा पुत्र रहबाम राजा झाल्यावर इस्साएली लोकांनी त्याच्याकडे कर कमी करण्याची विनंती केली. पण त्याने वडिलांच्या जुन्या सल्लागारांचे ऐकण्याएवजी तरुण मित्रांच्या सल्ल्यानुसार कठोर धोरणे स्वीकारली.
- परिणामः यामुळे १० कुळांनी बंड केले आणि इस्साएलचे राज्य विभाजित झाले. रहबामला केवळ दोन कुळांवर राज्य करता आले.
- बायबल वचन: २ इतिहास १०:१३-१४(कठोर उत्तर), १२:१(देवाची आज्ञा न पाळल्यामुळे शिक्षा).

• अबीया - देवावर विश्वास (अध्याय १३):

- रहबामचा पुत्र अबीया, याने इस्साएलच्या राजा यराबामशी युद्ध केले. युद्धाच्या वेळी त्याने देवाला धावा केला आणि देवाच्या मदतीने त्याने यारबामच्या मोठ्या सैन्याचा पराभव केला.

- बायबल वचन: २ इतिहास १३:१४-१८.
- आसा - धार्मिक सुधारक (अध्याय १४-१६):
 - आसा हा एक चांगला राजा होता, ज्याने देवाच्या दृष्टीने जे योग्य होते तेच केले. त्याने मूर्तीपूजा आणि इतर दुष्ट प्रथा दूर केल्या.
 - परिणाम: देवावर विश्वास ठेवल्यामुळे त्याला दीर्घकाळ शांतता मिळाली. पण आयुष्याच्या उत्तरार्धात, त्याने देवाला सोडून अरामच्या राजावर विसंबून राहण्याची चूक केली.
 - बायबल वचन: २ इतिहास १४:२ (चांगल्या राजाचे वर्णन), १५:८ (मूर्तीपूजा नष्ट केली), १६:७-९ (परमेश्वरावर विश्वास ठेवण्याचा संदेश).

२. देवावर अवलंबून असणारे राजे (अध्याय १७-२०)

- यहोशाफाट - देवावर श्रद्धा (अध्याय १७-२०):
 - यहोशाफाट हा सर्वात चांगल्या राजांपैकी एक होता. त्याने परमेश्वराच्या नियमांचे पालन करण्यासाठी लोकांना शिक्षण दिले.
 - परिणाम: जेव्हा मोठ्या शत्रुसैन्याने त्याच्यावर हल्ला केला, तेव्हा त्याने युद्धारेवजी उपवास आणि प्रार्थना केली. देवाने शत्रूंमध्येच गोंधळ निर्माण केला आणि यहूदाला मोठा विजय दिला.
 - बायबल वचन: २ इतिहास १७:३-४ (देवाच्या मार्गावर चालला), २०:२० (परमेश्वरावर विश्वास ठेवण्याचा सल्ला).

३. दुष्ट राजे आणि धार्मिक अधःपतन (अध्याय २१-२४)

• यहोराम आणि अहजिया (अध्याय २१-२२):

- यहोशाफाटचा मुलगा यहोराम याने इस्माएलच्या दुष्ट राजा अहाबच्या घराण्याशी संबंध जोडला, ज्यामुळे त्याने आणि त्याच्या मुलानेही देवाच्या दृष्टीने वाईट केले.
- परिणाम: त्याच्या राज्यावर शत्रूंनी हल्ला केला आणि त्याच्या कुटुंबाचा नाश झाला.
- बायबल वचन: २ इतिहास २१:६ (दुष्ट मार्गावर चालला), २२:४ (अहाबच्या घराण्याचा सल्ला ऐकला).

• अथल्या - राणीची क्रूरता (अध्याय २२-२३):

- अथल्या, अहाबची कन्या, ही आपल्या मुलाच्या मृत्यूनंतर राज्य बळकावते. तिने राजघराण्यातील सर्वांना ठार मारले, पण एका मुलाला (योवाश) वाचवण्यात आले.
- परिणाम: तिने सहा वर्षे राज्य केले, पण याजक यहोयादाने तिला ठार मारले आणि योवाशला राजा बनवले.
- बायबल वचन: २ इतिहास २२:१०.

• योवाश - दुष्टाईकडे वळला (अध्याय २४):

- योवाश लहान वयात राजा बनला आणि याजक यहोयादाच्या मार्गदर्शनाखाली त्याने चांगले राज्य केले आणि मंदिराची दुरुस्तीही केली.
- परिणाम: पण यहोयादाच्या मृत्यूनंतर तो मूर्तिपूजेकडे वळला, ज्यामुळे देवाने त्याला शिक्षा केली.
- बायबल वचन: २ इतिहास २४:२ (सुरुवातीला चांगले केले), २४:१७-१८ (अंतिम काळात वाईट केले).

४. पुनरुत्थान आणि अंतिम सुधारणा (अध्याय २५-३५)

• उज्जीया आणि योथाम (अध्याय २६-२७):

- उज्जीया एक शक्तिशाली राजा होता, ज्याने देवाच्या मदतीने अनेक विजय मिळवले, पण अभिमानामुळे त्याने याजकाचे काम करण्याचा प्रयत्न केला, ज्यामुळे त्याला कुष्ठरोग झाला. योथामने त्याचे चांगले कार्य पुढे चालवले.
- **हिज्कीया - महान सुधारक (अध्याय २९-३२):**
 - हा यहूदाच्या सर्वात महान आणि धार्मिक राजांपैकी एक होता. त्याने मंदिराची साफसफाई करून परमेश्वराची उपासना पुन्हा सुरु केली आणि संपूर्ण यहूदात मोठा वल्हांडण सण साजरा केला.
 - **परिणाम:** जेव्हा अश्शूरच्या राजाने त्याच्यावर हल्ला केला, तेव्हा त्याने केवळ परमेश्वरावर विश्वास ठेवला. देवाच्या दूताने एका रात्रीत अश्शूरच्या १,८५,००० सैनिकांना ठार मारले.
 - **बायबल वचन:** २ इतिहास २९:३ (मंदिराची साफसफाई), ३२:२१-२२ (देवाचा हस्तक्षेप).
- **मनश्शे - सर्वात दुष्ट राजा (अध्याय ३३):**
 - हिज्कीयाचा मुलगा मनश्शे हा यहूदाचा सर्वात दुष्ट राजा होता. त्याने मंदिरातील वेद्या पाडल्या आणि बआल देवतेची पूजा केली.
 - इस्साएल लोकांपुढून परमेश्वराने ज्या राष्ट्रांना घालवून दिले होते त्यांच्या अमंगळ आचारांप्रमाणे परमेश्वराच्या दृष्टीने जे वाईट ते मनश्शेने केले. त्याचा बाप हिज्कीया ह्याने उच्च स्थाने काढून टाकली होती ती त्याने पुन्हा बांधली; बआल मूर्तीसाठी वेद्या बांधून त्याने अशेरा मूर्ती केल्या; त्याप्रमाणेच तो नक्षत्रगणांची पूजा करत असे.
 - परमेश्वराने ज्या आपल्या मंदिराविषयी म्हटले होते की, “यरुशलेमेत माझे नाम चिरकाल राहील” त्यात त्याने वेद्या बांधल्या.
 - परमेश्वराच्या मंदिराच्या दोन्ही अंगणांत त्याने नक्षत्रगणांसाठी वेद्या बांधल्या.
 - त्याने आपली मुले हिन्नोमपुत्रांच्या खोज्यात अग्नीत होम करून अर्पण केली; तो शकुनमुहूर्त मानत असे; जादूटोणा व मंत्रतंत्र करीत असे आणि भूतवैद्य व चेटकी

ह्यांच्याशी संबंध ठेवत असे; परमेश्वराच्या दृष्टीने वाईट असे पुष्कळ करून त्याने त्याला संताप आणला.

- **परिणाम:** त्याला बंदिवासात नेल्यावर त्याने पश्चात्ताप केला आणि देवाने त्याला क्षमा केली. तो परतल्यावर त्याने सुधारणा करण्याचा प्रयत्न केला.
 - **बायबल वचन:** २ इतिहास ३३:६-७ (दुष्टाईचे वर्णन), ३३:१२-१३ (पश्चात्ताप).
-
- **योशिया - अंतिम आशा (अध्याय ३४-३५):**
 - योशिया राज्य करू लागला तेव्हा तो आठ वर्षांचा होता. त्याने हिजकीयापेक्षाही मोठी धार्मिक सुधारणा घडवून आणली. त्याने मूर्तीपूजा पूर्णपणे नष्ट केली आणि मंदिराची दुरुस्ती करत असताना हरवलेले नियमशास्त्र (देवाचा ग्रंथ) पुन्हा शोधले.
 - **परिणाम:** त्याने परमेश्वराचे वचन ऐकून पश्चात्ताप केला. तरीही, दुर्दैवाने तो युद्धात मारला गेला आणि त्याच्या मृत्यूनंतर यहूदाचा अंत जवळ आला.
 - **बायबल वचन:** २ इतिहास ३४:३ (सुधारणा सुरु केली), ३४:१४-१५ (नियमशास्त्र सापडले).

यहूदाचे पतन आणि बंदिवास (अध्याय ३६)

योशियासारख्या धार्मिक राजाच्या मृत्यूनंतर यहूदाचे भाग्य पूर्णपणे बदलले. त्याच्यानंतर जे राजे गादीवर आले, ते सर्वजण परमेश्वराच्या दृष्टीने वाईट होते. त्यांचा दुष्टपणा आणि लोकांचा देवावरील अविश्वास यामुळे यहूदाचा विनाश अटळ झाला. हा अध्याय यहूदाच्या पतनाची कारणे, यरुशलेमेचा नाश आणि बंदिवासाचा उल्लेख करतो.

१. यहूदाचे शेवटचे दुष्ट राजे (अध्याय ३६:१-१४)

योशिया राजाच्या मृत्यूनंतर, त्याचा मुलगा यहोआहाज केवळ तीन महिने राजा झाला आणि मिसरच्या राजाने त्याला काढून कैदेत नेले. त्यानंतर त्याचा भाऊ यहोयाकीम राजा झाला. त्याने ११ वर्ष राज्य केले, पण तो एक दुष्ट राजा होता. बाबेलचा राजा नबुखदनेसर याने त्याच्यावर हल्ला करून त्याला आपले अंकित बनवले, पण तीन वर्षांनंतर त्याने नबुखदनेसरविरुद्ध बंड केले.

यहोयाकीमनंतर त्याचा पुत्र यहोयाखीन तीन महिने राजा झाला. त्यानेही वाईट केले. म्हणून नबुखदनेसरने पुन्हा यरुशलेमेवर हल्ला केला. त्याने यहोयाखीनला कैदेत नेले आणि मंदिरातील सर्व मौल्यवान वस्तू व भांड्यांसह राजालाही बाबेलास घेऊन गेला.

शेवटी, नबुखदनेसरने यहोयाखीनचा काका सिद्कीया याला राजा केले. सिद्कीयाने ११ वर्ष राज्य केले, पण तोही वाईट होता. संदेष्टा यिर्मयाने त्याला अनेकदा देवाच्या नावाने सावधान केले, पण त्याने ऐकले नाही. सिद्कीयाने नबुखदनेसरच्या अधीनतेतून मुक्त होण्यासाठी त्याच्याविरुद्ध बंड केले. या सर्व राजांच्या कारकिर्दीत, यहूदाचे लोक आणि याजक अधिकाधिक दुष्टाईत आणि मूर्तीपूजेत बुडून गेले.

• मुख्य वचने:

- २ इतिहास ३६:११-१२: "सिद्कीया राज्य करू लागला तेव्हा तो एकवीस वर्षांचा होता आणि त्याने यरुशलेमेत अकरा वर्ष राज्य केले. त्याने परमेश्वराच्या दृष्टीने वाईट केले; संदेष्टा यिर्मयाच्या तोङून निघालेल्या परमेश्वराच्या वचनास तो नम झाला नाही."

२. यरुशलेमचा विनाश आणि बंदिवास (अध्याय ३६:१५-२१)

देवाच्या लोकांच्या दुष्टाईमुळे परमेश्वराने अनेक संदेष्टे पाठवून त्यांना पश्चात्ताप करायला सांगितले. पण लोकांनी त्यांचा तिरस्कार केला, त्यांची थट्टा केली आणि त्यांच्या शब्दांकडे दुर्लक्ष केले. यामुळे देवाचा क्रोध इतका भडकला की त्याला शांत करता आले नाही.

- **बाबेलचा हल्ला:** शेवटी, परमेश्वराने बाबेलच्या राजा नबुखदनेसरला यहूदावर पाठवले. त्याने यरुशलेमेवर हल्ला केला.
- **मंदिराचा नाश:** नबुखदनेसरच्या सैन्याने परमेश्वराच्या मंदिराची सर्व पवित्र भांडी आणि वस्तू लुटून नेल्या. त्यांनी मंदिराला आणि राजवाड्याला आग लावली आणि यरुशलेमेच्या तटबंदीचा नाश केला.
- **लोकांचे बंदिवास:** नगरातून जे लोक वाचले, त्यांना बाबेलचा राजा कैद करून बाबेलास घेऊन गेला. तेथे ते पर्शियाचे राज्य स्थापित होईपर्यंत दास म्हणून राहिले.
- **शब्बाथ वर्षाची पूर्तता:** या बंदिवासाचे एक महत्त्वाचे कारण यिर्मया संदेष्ट्याच्या वचनाची पूर्तता करणे हे होते. परमेश्वराने लोकांना जमिनीला दर सात वर्षांनी विसावा (शब्बाथ वर्ष) देण्यास सांगितले होते, पण त्यांनी ते पाळले नाही. म्हणून, परमेश्वराने इसाएली लोकांना बंदिवासात नेले, जेणेकरून जमीन ७० वर्षांपर्यंत आपली शब्बाथ वर्ष पूर्ण करू शकेल.
- **मुख्य वचने:**
 - २ इतिहास ३६:१६: "पण त्यांनी देवाच्या दूतांचा उपहास केला, त्याचे वचन तुच्छ मानले, त्याच्या संदेष्ट्यांचा धिक्कार केला; तेव्हा परमेश्वराचा कोप त्याच्या लोकांवर इतका झाला की, त्याला शांत करण्याचा उपायच राहिला नाही."
 - २ इतिहास ३६:१९: "त्यांनी देवाचे मंदिर जाळून टाकले, यरुशलेमेची तटबंदी पाडली, तिच्यातली सर्व भव्य मंदिरे जाळून टाकिली व त्यातील मौल्यवान पात्रे उद्धवस्त केली."
 - २ इतिहास ३६:२१: "त्यामुळे परमेश्वराने यिर्मयाद्वारे दिलेले वचन पूर्ण झाले; त्याने शब्बाथ पूर्ण होईपर्यंत देश उजाड पडला, सत्तर वर्ष तो उजाड राहिला."

३. कोरेसची आज्ञा आणि परत येण्याची आशा (अध्याय ३६:२२-२३)

या ग्रंथाचा शेवट एका आशेच्या संदेशाने होतो.

- **कोरेसची घोषणा:** सतर वर्षांच्या बंदिवासाचा काळ पूर्ण झाल्यावर, पर्शियाचा राजा कोरेस याच्या मनाला देवाने स्पर्श केला. कोरेसने सर्व देशभर ही घोषणा केली की, परमेश्वराने त्याला पृथ्वीवरील सर्व राज्ये दिली आहेत आणि त्याला यरुशलेमेमध्ये मंदिर बांधण्याची आज्ञा दिली आहे.
- **परत येण्याचे आवाहन:** कोरेसने सर्व यहुदी लोकांना, जे बंदिवासात होते, यरुशलेमेत परत जाऊन मंदिर बांधण्याचे आवाहन केले. या घोषणेद्वारे, परमेश्वराने आपल्या लोकांवर कृपा केली आणि त्यांच्यासाठी नवीन सुरुवात करण्याची संधी दिली.
- **मुख्य वचने:**
 - २ इतिहास ३६:२३: "पर्शियाचा राजा कोरेस असे सांगतो की, 'परमेश्वर, आकाशातील देव, हयाने पृथ्वीवरील सर्व राज्ये मला दिली आहेत, आणि यहूदा देशात यरुशलेमेत त्याचे मंदिर बांधावे म्हणून त्याने मला नेमले आहे... जो कोणी तुमच्यामध्ये त्याच्या लोकांपैकी आहे त्याला परत जाऊ द्या.'"

याप्रकारे, २ इतिहास ग्रंथ यहूदाच्या पतनाचा दुःखद शेवट दाखवूनही, देवाच्या कराराची निष्ठा आणि त्याच्या लोकांच्या पुनरुत्थानाची आशा देऊन संपतो, जो एज्जा आणि नहेम्या ग्रंथांच्या कथेला जोडतो.